UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Quod quisque iuris in alterum statuerit, ipse eodem iure vtatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

ĩ.ver. quero aliquis florentinus.ĩ.ſi quis in ius voc.non ierit.
b P.PAV.P. ¶ Dicit ſtatutũ. De iſto ſtatuto, vide Iaſo in §.tri
pli.in i.not.inſtit.de ac.ſed qđ ſi petat aliqđ incertũ, puta factũ
coram quo iudice debet peti, cum poſſit tale factuz vel plus vel
min⁹ extimari? ꝙ credo ꝙ ſi aliquo caſu poſſit ſequi condẽna
tio in maiori ſumma, quã ſit illa in qua poſſet cognoſcere minor
iudex, ꝙ debet agi coram iudi.maiore, etiã ꝙ poſſit conſtringe
re, ꝙ in maiori fieret cõdemnatio ad qđ bene facit qđ dicit Cõ.
conſi.xvij.inci. Hierony.ante fi. Itez quod inſpiciatur quod
petitur, vide Mat.no.xlv.
c ¶ Debet. Adde poſt Iaſ. ꝓ cõfirmatiõe eorũ que hic ſcribit,
quod ſtante ſtatuto qđ heres teneatur ſoluere gabellam, ſecun
dum eſtimationem cataſtri, qđ debet intelligi deducto ere alie-
no, ⁊ expenſis, vt voluit Bal.conſi.xlviij.iiij.lib.

LEX XX.

1 ☞ Iudex de re alterius territorij, inter ſuos ſubditos ius di
cere poteſt.
2 Iudex iudicans vltra ſummã ſue iuriſdictionis, an ſñia valeat
in ſumma.

a **Extra territoriũ.** [a] Vtilis lex eſt ⁊ bre
uis, ideo nõ indiget
ſummario. ⁊ legit̃ tri mod. vt i gl. ⁊ ĩ. patebit. ¶ No.
ex hac l. duas regulas ĩ prin. ⁊ in fin. ¶ Quero exem
plũ hui⁹ principij. Glo. primo ponit tria exempla, q2 qñqꝫ iu-
dex vult dicere ius in hominem, alterius terri orij, ⁊ nõ p̃t, vt
b hic. qñqꝫ vult dicere in ſuos[b], ⁊ de re ſui territorij, vult tñ dice
1 re extra territoriũ, ⁊ nõ põt, vt hic. † Qñqꝫ vult dicere in ſuos
de re alterius territorij, ⁊ tũc põt, ⁊ ſentẽtia vʒ:tñ nõ põt face
re executionẽ, vt no. ŝ. l. pri. ⁊ l. cũ vn⁹. §. pe ĩ. de bo. aut. iu. poſ.
2 ¶ † Quero, vtrũ ſtatuta hui⁹ ciuitatis ligẽt extra territoriũ
c De quo dic vt extra de cõſt. c. vt animar. li. vj. Dixi plene in l.
de ſum. tri. ⁊ fide catho. Bar. hic diffuſe tractat, ego plen⁹ in l.
3 cunctos populos. ¶ Venio ad ſecundã † partẽ, ⁊ q̃ro, ſi iudex
iudicauit vltra ſummã ſue iuriſdictionis, an valeat ſñia ſaltem
in ſumma? Gl hic tenet ꝙ nõ ꝯtrũ no. in l. ij. C. de re iud. Breui
ter dicas, Aut ſñia, cõtinet diuerſa ⁊ ſeparata capitula, ⁊ tunc
poteſt in vno, capi. valere, in alio nõ, vt l. quedã fa erc. ⁊ l. Corne
lia Pia. de iure patr. Aut cõtinet vnũ capi. tantũ, ⁊ vnã ſum-
mam tantũ, ⁊ tũc nõ poteſt pro parte valere. ⁊ pro parte nõ, vt
l. fin. C. quãdo prouo. nõ eſt nec. Ita loquitur hic ꝙ patet ꝑ tex.
ŝ. l. pri. in fi. Inſpicit̃ enim qđ petitur. Et ſi ſumma iuriſdictio
nis exc dat, i nihilñ videtur ad iudicẽ, pertinere. Pro hoc l. ſi
idem. in fi. ŝ. e. vbi ad inducẽdã iuriſdictionẽ, nõ fit diuiſio ſum
me ſeu rei petite. Et ſic apparet ꝙ iſte q iudicauit, ĩ nullo fuit
iudex. Pro hoc l. in hoc iudicio. fac. er. 1. Non obſt. l. ſancim⁹.
ĩ princi. de dona. vbi vtile per inutile non vitiatur, q2 loquit̃ de
his que diuidua ſunt, ſed iudicium eſt indiuiduum, vt d. l. ĩ hoc
iudicio. fam. erci. Pro hoc l. ſi idem. in fi. ŝ. eo.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Extra territoriuz. Adde ꝙ ad hoc vt poſſit extra
territoriũ ius dici, in his que ſunt cõtentioſe iuriſdictionis, re
quiruntur duo copulatiue. ſ. conſenſus partiũ, ⁊ iudicis, vide
Ro. ſing. xv. incip. itẽ ad hoc. vbi tñ ſingulariter limitat id ꝓce
dere in ijs, que cõpetunt de iure. Cõ. conſil. cxij. in ij. dub. In ꝯ
triũ vide Ro. ꝯſ. lxvj. Io. And in c. ea que. de reg. iur. ĩ vj. circa
med. gl. ſic Bar. in tra iuriſdi. in j. q. Itẽ circa iſtam legẽ adđ ꝙ
inſignia dignitatis, pñt portari extra territoriũ, vide Bald.
in c. excomunicatus. de offi. dele. Itẽ põt ea que ſunt iuriſdi. vo
luntarie, vide eundem in c. nouit. eo. tit. Item vide Bar. ĩ trac.
iuriſdi. in ea. q. Item ꝙ extra territoriũ nõ poſſit ius dici, niſi
certis caſibus. Item late quomodo extra territoriuz poſſit iu
dex citare re vel verbo, vide Fel. ponentem regulam ⁊ decẽ fal
len. in c. fi. de foro compet.
b ¶ In ſuos. Adde poſt Iaſ. inquantum ponit, an parochianus
poſſit ſuum ſubditum vbiqꝫ abſoluere, qđ conſuluit Old. cõſi.
lxxiij. vbi voluit, ꝙ ſi epiſcopus cũcederet indulgentiã eccleſie
edificãde in territorio alteri⁹ epiſcopi. illđ inſcio, ꝙ illa indul
gentia non proſit ſubditis conbedentis. Quo ad octauã limi
tationem, vide Rotam deci. ccclxxx. ꝙ non poteſt ꝓcedere, vt
ibi videbitis. Quo ad xj. fal. vide Fede. conſil. xiij. quo ad xiij.
limitationem, vide Bal. conſi. ccxcix. in fi. j. lib.
c POMA. ¶ Quero. Adde, an epiſcop⁹ poſſit ĩ dioceſi alterius,
ſubditis, indulgentias conferre? vt per Old. cõſil. lxxiij.

Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eo-dem iure vtatur. Rub. ij.

¶ Dictũ eſt ŝ. de iuriſ. om. iud. vel de eo qui hꝫ iuriſdictionẽ,
ſꝫ q2 interduz ius iniquũ ſtatuit, iuſtũ, ⁊ equũ eſt, vt eodẽ iure
vtat̃, ⁊ ideo ponit̃ hec Rub. ⁊ iſtud ſit ſummariũ totius nigri.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Quod quiſqꝫ iuris. Vide in iſta materia Felin. in
rub. de reſcri. ⁊ eundẽ in c. ſanctorũ. extra de preſcri. vbi ponit
limitationẽ, ꝙ fiat retorquutio in his que intuitu Dei agunt̃,
⁊ contenduntur, ⁊ vide multa per eũ in c. ij. de mutuis peti. vbi
ponit etiam, qñ ꝯceſſio eſt facta motu ꝓprio, ꝙ fit retorquutio
in multis caſibus.

LEX PRIMA.

1 ☞ Rectores Ciuitatũ, ⁊ Magiſtratus, ſtatuere aliquid poſ-
ſunt pro tẽpore eorum officij, nõ autem quod perpetuo valeat.
Senatus, prefectus pretorio, Rex, vel Cardinalis, poteſt face
re legem perpetuam.
Epiſcopus vel comes vel alius habens iuriſdictionem perpe
tuam, poteſt ſtatutum perpetuum condere.
2 Edictum hoc, de quibus ſtatutis intelligatur.
3 Statutum factum a Prioribus, ꝙ offendẽs eos, puniatur ad
mortem, comprehendit Priorem alium offendentem.
4 Statutũ factum a preſide cum cõſenſu populi, retorquet̃ con-
tra eundem, non contra quemlibet de populo.
Rectores faciunt ſtatuta cum conſilio procerum.
Preſes, qui fecit ſtatutum iniquum cum conſenſu populi, non
vtitur eo iure, ſi hoc non fecit voluntarie.
5 Statutum iniquum conditũ a preſide cum conſenſu populi, re
torquet̃ cõtra quemlibet de conſiliarijs, licet non cõtra quem-
libet de populo.
8 Edictum hoc an habeat locum quando ſtatuit̃ aliquid ſenten-
tiando.
9 Parti cõtra quẽ iniuſte eſt ſententiatum, non imputatur ſi nõ
appellauit, ad hoc vt contra iudicem fiat retorquutio.
10 Poteſtas, qui puniendum in pecunia ꝑ homicidio decapitari
fecit, nõ poterit allegare ꝙ ipſe puniatur in pecunia.
11 Iudicans contra legem, q2 ſic erat cõſuetudo, non tenetur hoc
edicto.

Hoc edictum. Primo cõmẽdat edi
ctũ. Scđo ponit ver
ba primi capitis. Tertio ponit verba ſecũdi ca
pitis. Quarto incipit exponere edictuz. Scđo
ibi, q magiſtratũ. Tertia ibi, ſi qs apud. Quar
ta ibi, hec aũt. hec rub. ſummat hãc leg, ⁊ eſt dif
ficilis multũ, ⁊ ſubtilis. Notabilia collige ꝑ te. ¶ No. ꝙ recto
res ciuitatũ, ⁊ magiſtratus pñt facere ſtatuta. Sed ꝯ imo ſol⁹
Princeps põt cõdere legẽ, vt l. ſi. C. de legi. Sol. dicit gl. verũ
eſt, legẽ vniuerſalẽ, ſed legẽ municipalẽ poſſunt etiã facere infe
riores magiſtrat⁹. Ita tenet glo. quã no. ⁊ vide eã, ⁊ tene mẽti.
Sꝫ hoc vr̃ falſum, vt C. com. vł epi. l. progrãma ⁊ ĩ. de decre. ab
ordi. fac. l. ij. C. de legatio. l. ſi qđ extraordinariũ. lib. x. ⁊ ibi dixi.
1 Breuiter, ſi magiſtrat⁹ vellet facere † vnã legẽ ſm exigẽtiam fa
ctorũ, forte ꝑ toto tp̃e ſui officij, vt ꝙ null⁹ nobilis intret pla-
team ex aliqua cauſa, vel ꝓpter chariſtiã, quicunqꝫ portauerit
frumẽtũ, habeat tm̃, ⁊ ſimilia: ⁊ hoc poſſet, vt ŝ. de offi. p̃fec. vrb.
a l. j. §. pen. ⁊ de nauic. l. cũ nauiculariũ. lib. xj. Sed ſi vellet facere
legem ꝑpetuaz, tunc ſi quidẽ eſt de iudicibus ſublimioribus, ⁊
maiorib⁹, vt Senat⁹, ⁊ prefectus pretorio, tunc põt, vt l. nõ am
big. ff. ŝ. de leg. ⁊ C. đ offi. prefe. p̃to. Omẽ. l. formã. alias, normã.
b ¶ Idẽ in regib⁹, ⁊ cardinalibus,[b] q equiparat̃ prefecto preto-
rio, vt no. ŝ. de offi. prefe. preto. l. j. ⁊ idẽ in legatis apoſtolice ſe
dis, vt extra de offi. leg. c. ſi. Si vero nõ eſt de maioribus, ſꝫ de
minorib⁹, tũc ſi qdẽ hꝫ iuriſdictionẽ perpetuã, vt epi, ⁊ comi-
tes, qui habẽt ſuos comitatus, ⁊ pñt facere ꝯſtitutiones, vt ex
tra de cõſti. c. vt animarũ lib. vj. đ maiori. ⁊ obe. c. ij. Et ſic intel
ligo de ſtat. cõtra liber. eccle. iuxta prin. in eo qđ dicit Poteſta
tes, ⁊ Rectores poſſe facere ſtatuta. Si vero non ſunt de his,
tũc nõ pñt facere ſtatuta ꝑ ſe, vt d. l. progrãma. l. ij. ĩ. de decre.
ab ord. facien. ⁊ C. đ legatio. l. ſi qđ extraordinariũ. li. x. Põt tñ
hoc facere ex volũtate populi, ⁊ conſilij, vt no. ĩ. prox. §. ⁊ ŝ. ꝓ-
xim. gl. Sed an tũc egeat cõfirmatiõe ſuperioris, dixi plene de
iuſti. ⁊ iu. l. omnes populi. Tetigi ĩ d. l. ſi qđ extraordinariũ.
2 ¶ † Videdũ eſt ergo de qbus ſtatutis loqt̃ hec lex? Rñdeo de
neceſſitate requirit̃, vt ſtatutũ habeat effectũ, vt hac l. in fi. ⁊ iõ
dꝫ intelligi de ſtatutis, q habent effectũ iuris, q2 valent, lꝫ ſint
iniqua, dum tñ ſint facta ab habentibus authoritatẽ, ſm diſtin
ctionẽ predictã. ¶ Item põt intelligi in ſtatutis inualidis, ſi
tñ habuerũt effectũ de facto, vt ĩ. e. l. iij. ĩ pn. ibi, ⁊ vſus. ĩ. de no-
xal. l. nõ ſolũ. la j. ⁊ ideo eſt bonũ exemplũ, qđ ponit̃ hic in prin.
gl. mag. hic poſite, ſi iudex conceſſit alicui, vt nõ poſſit cõueniri
vſqꝫ ad bienniũ, certe etiã ſi ſtatutũ nõ valeret, poſſet habere
executionẽ đ facto, q2 iudex ñ audiuit p̃tẽ, certe ipſe iudex eodẽ
3 iure vtet̃, q2 vſqꝫ ad bienniũ non poterit alios ꝯuenire. ¶ † Et
c iſta ſunt multuz vtilia, ⁊ no. Pone[c], Priores huius ciuitatis
ſtatuerũt, ꝙ ſi qs offenderit eos, puniat̃ ad mortẽ, Certe ſi ipſi

offendāt alios, dñt puniri eadē pena, vt hac l. ex quo ēt not. ꝙ
d ſtatuta ligāt ipſuꝫ ſtatuentē[d], de quo plene per Arch. i d. c. vt
animarū. extra de cōſti. lib. vj. Procedo vlteriꝰ, ⁊ intro gl. ma-
e gnā poſt pͥn. ¶ Quero, pone[e] † Preſes cū ꝯſilio populi huiꝰ
4 ciuitatis, fecit vnū ſtatutū iniquū, qs eorū, eodē iure vtet? Di
cit gl. ꝙ ipſe rector, nō qlibet de populo. Uide gl. ⁊ no. multū.
¶ Not. mirabilia ex hac gl. Primo, ꝙ rectores faciūt ſtatutū
cū cōſilio ꝓcerū ciuitatis. Scđo no. ꝙ qñ ſtatutū eſt iniquuꝫ,
ꝙ ipſe rector dꝫ eodē iure vti. Quod intellige ſi hoc fecit volū
tarie, ſecus ſi haberet neceſſe hoc proponere ex forma ſtatuti.
Tūc eñ careret dolo, ⁊ edictū iſtđ reqrit dolū, not. etiā ꝙ qli-
bet de populo nō tenet vti eodē iure. Et ſic cū ſtatutuꝫ hic ſit,
ꝙ ſi forenſis occidat, teneat occidēs pena ccc. librarū, ſi tñ Pe
ruſinus alibi occidat, occidens nō puniet iſta pena, qꝛ quilibet
5 de populo nō dꝫ vti eodē iure. ¶ † Not. etiā diligēter, ꝙ gl. đt
quilibet de populo, nō dicit, qlibet de ꝓcerībꝰ, vel qlibet de cō
ſiliariꝭ. Illi eñ ſi interfuerint cōſilio, ⁊ conſenſerint, debēt vti
6 eodē iure. ī. de magi. cōue. l. i. in pͥn. † Et iſta faciūt. ꝙ lꝫ in ciui-
tate iſta ſint cōceſſe repreſalie iniuſte cōtra aliā ciuitatē, ꝙ ꝑꝑ
hoc ī alia ciuitate nō poterit capi qlibet de populo Peruſino,
vtēdo eodem iure vigore huius ſtatuti. De hoc dixi in tracta
7 tu repreſaliarū. Ultio facit iſta † gl. qđ ex delicto vniuerſitatis
f non tenet quilibet de populo.[f] qđ plene dixi in l. aut facta. §. ſi.
8 ī. de pen. ¶ † Uidimus qñ ille qui hꝫ magiſtratū, vel poteſta-
tem, aliquid ſtatuit legē cōdēdo, videamus qñ quis ſtatuit ſen-
tentiādo. Et videt ꝙ non habeat locū iſtud edictū. Nā aut ſen
tentia fuit iuſta, ⁊ non tenet, qꝛ ceſſat dolus. Aut fuit iniuſta, ⁊
non hꝫ effectū, vt ī. ꝓxi. §. Sol. Pōt intelligi in ſniā interlocu
toria iniuſta, a qua nō pōt appellari. item pōt intelligi ī diffini
tiua iniuſta, non expreſſo errore, qñ quis ꝓpter paupertatē nō
potuit appellare. Pōt etiā intelligi in ſniā diffinitiua iniuſta,
expreſſo errore, tñ fuit mādata executioni, ⁊ ſic habuit effectū
9 de facto, vt dixi ſ. in q. ij. ¶ † Quero, an īputetur[g] parti ꝯ quā
g eſt pronuntiatū ſi nō appellauit? Glo. dicit qđ non, ⁊ bene. Nō
enim potuit impetrari ei. Facit ī. de euic. l. vendicantē. cū l. ſeq.
Preterea, iudex eſt in dolo, ⁊ deliquit ī faciēdo, pars eſt in cul
pa in omittēdo, ⁊ ſic factum iudicis preponderat, vt l. ſi mora.
in princ. ī. ſol. mat. ⁊ l. itē ſi obſtetrix. §. ſi. i ſi. ī. ad l. Aql. Et iſtud
10 † facit cōtra illū Poteſtatem, qui fecit decapitari vnū pro ho-
micidio, cū eſſet pena trecentarū librarū. Nā tpe ſyndicatus,
nō poterit ipſe dicere, ꝙ ſibi imponat pena pecuniaria ꝓ homi
11 cidio, ſed dꝫ imponi illa quā ipſe impoſuit aliꝫ, vt hic. ¶ † Que
ro qđ ſi iudex iudicauit cōtra legē, tñ ita erat cōſuetudo? Rñ.
qđ nō tenet hoc edicto, qꝛ ceſſat dolus. Conſuetudo enīꝫ vincit
legē, vt l. de quibus. ſ. de legi.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Sed ſi. Uide Lud. Ro. in cōſi. ccxxv. vbi đt, qđ
ꝑ hec dicta ꝓbat, qđ conſtitutio epi, dicit ius pretoriū. Et viđ
Pet. de Anch. in c. ſi. de offi. dele. vide que ibi plene dixi.
b POMA. ¶ Cardinalibus. vide Alex. l. nemo poteſt. ī. de lega. j. ⁊
Alex. conſil. cliiij. vol. iiij.
c AND. BARB. ¶ Pone. Adđ Bar. ⁊ Bal. i l. digna vox. C. đ leg.
d ¶ Statuentem. Adde poſt Alex. Rom. cōſi. ccccxliiij. ⁊ inquā
tum Iaſon ponit, qualiter iudex teneatur de eo qui mortuꝰ eſt
in tortura, vide Bal. cōſi. cccxxxvj. iiij. lib. ⁊ inquantū Iaſ. etiā
dicit, qđ fit rei executio cōtra impetrantem ius iniquū, intelli
ge poſt preſentationē, ⁊ citationē, qꝛ ante pōt lacerare, ꝑ ea q̄
voluit Frā. de Are. ꝯſil. xxxiij. inci. cōſultatio. ver. ⁊ primo.
e POMA. ¶ Quero, pone. Uide remiſſiue ꝑ Alex. l. cetera. §. itē
queri. ver. an ⁊ qñ. ī. de leg. j. Fel. in c. j. de conſtit.
f ¶ Populo. Adde ꝙ licet dicat qđ vniuerſitas tota nō punit,
niſi cōmunicato cōſilio, maleficiū cōmiſerit, ꝙ illud procedit in
his, que habent tractū momentaneū, ſecus ſi ſucceſſiuū, vt bel
lū, qꝛ tūc vniuerſitas punitur, lꝫ non fecerit communicato con
ſilio, vt Anch. conſi. cliiij. voluit.
g AND. BAR. ¶ Quero an imputetur tamen iſta nō ſequit Inn.
in c. paſtoralis. de offi. deleg.

1 ☞ Edicto hoc que perſone comprehendantur.
2 Ius iniquum poteſt obtineri, vel per ſententiam, vel impetrā
do reſcriptum, vel priuilegium, vel ſtatuendo.

§. Si quis apud.

Sumꝰ expediti de primo capite edicti, venio ad ſecundū.
Hic habes, qđ ille qui impetrauit ius iniquū contra ipſum, qs
vtit eo iure. ¶ Quero vtrū diſtinguat ſi petierit dolo vel nō,
dic vt in gl. ¶ Quero dicit hic, aduerſario poſtulante, ⁊c. qđ ſi
alius hoc petat? gl. ſuper verbo, aduerſario, ponit opi. dicā. ſ.
e. l. iij. §. hec pena. vbi gl. de hoc tāgit, ⁊ dic vt ibi. ¶ Quero, iſtđ
1 edictū loquit de eo qui facit cōſtitui nouū ius, † quero que per-
ſone cōprehēdunt? Dicit gl. litigator, aſſeſſor, vt ī. l. proxi. Ad
de procurator, ⁊ tutor, ſecundū diſtinctioneꝫ poſitam ī. ea. l. iij.
§. ſi procurator. Et eandē diſtinctionem puto adhibendā in ad
uocato, ſecūdū Gul. de Cun. ¶ Quero, dicit hic de eo q obti-
2 nuerit aliquod ius iniquum, † qualiter hoc cōtingat? Reſpō.
trib. mod. vel obtinendo ſniam, qđ no. qꝛ ſi qs obtinuerit vnam
ſniam proſſe, ſm vnā opi. in vna cauſa, ꝙ in alia de neceſſitate ꝯ
eundē dꝫ ſic iudicari per hūc titulū. Pone etiā, ſecūdo, ꝙ obti
nuit iniquū ius, impetrādo reſcriptū, vel priuilegiū, certe idē
eodē iure vti dꝫ, vt ī. eo. l. iij. in prin. Poteſt etiaꝫ tertio obtine
re iniquū ius, ſi eſt facta lex, ⁊ tunc eodē iure vti dꝫ, ſiue fuerit
proponens, ſiue allegans. Facit qđ ſ. prox. dixi. Alia circa ex-
poſitionem huius edicti, dicemus ī. proſequendo titulum.

1 ☞ Uerba cum effectu ſunt intelligenda.
2 Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, ⁊ qñ. nu. 4.
3 Futurum ſubiūctiui formatur a preterito Indicatiui, ideo re
quirit rem perfectam.

a

§. Hec autem.

[a] Uerbū ſtatuerit, eſt futurū Subiū
ctiui, qđ format a preterito perfecto
b indicatiui, ⁊ ſic rē cū effectu perfectā[b] ſignificat. Signa text.
1 legis. ¶ † No. ꝙ verba cum effectu ſunt accipiēda. ⁊ ad hoc alle
2 gat. ¶ † No. ꝙ nō punit affectus, ſi nō ſequat effectus. ¶ Op-
c poni. ꝙ male arguat Iuriſconſul. Dicit enim, nā ſtatuit. Sed
3 verbū, ſtatuit, ꝙ † eſt preteritū indicatiui, nō reperit in edicto,
ſed bene reperit verbū ſtatuerit, qđ eſt futurū ſubiūctiui. Rñ.
futurū ſubiunctiui, format a preterito Indicatiui: vt not. ī. de
ꝯhen. emp. l. hec vēditio. ⁊ ī. de verb. ob. centeſimis. §. ſi. ideo re
quirit rem perfectā, ſicut preteritū indicatiui, ⁊ ſic bñ arguit.
Intro gl. opp. de reſcin. vend. l. ratas. Sol. vt in gl. Op. ī. de ex
traordi. cri. l. j. ⁊ C. đ epiſ. ⁊ cle. l. ſi qs nō dicā rapere. vbi punit
d affectus, lꝫ nō ſequat effectus.[d] Sol. đt † gl. ibi, ī criminibꝰ gra-
4 uioribꝰ. Uel aliter, hic nullū crimē eſt, impetrare ius iniquū,
vt no. Doc. in d. l. ſi quis nō dicā rapere. ⁊ gl. in l. iij. §. ij. ī. e. Op.
C. de fur. l. ſi qs. Sol. vt i gl. Opp. ī. de calum. ⁊ gñaliter. Sol.
vt in gl. quantum ad hoc edictum.

ADDITIONES.

a ¶ Hec aūt. Et hic alle. iſte §. qđ capiēs bannitū, ſi eū nō pōtte
nere, qꝛ ab eo fugit, nō dꝫ habere premiū ex forma ſtatuti. vide
eundē i l. ſi. ī. de pet. he. facit C. de fideiuſ. l. ſi Barſatorā. ⁊ limi.
ꝑ l. j. C. de pet. bo. ſubla. lib. x. ⁊ l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt.
b ¶ Perfectā. Adđ poſt Iac. đ inuento in via: ſtante ſtatuto, ꝙ
extrahēs bladū puniat. Io. And. in addi. ad Spe. i ti. de cōſti.
vbi pulchre. Quod vero eſt alleg. ꝙ verba debēt intelligi cum
effectu, vide que poſui in l. iiij. §. condemnatum. ī. de re iudi.
c ALEX. LOS. ¶ Codices noſtri habēt, ſtatuerit, ⁊ ſic opp. eluſo-
ria reddit. vtilis tamen eſt, ⁊ notanda. ex his q̄ tradit Ia. hic.
d ¶ Effectus. Adde pulchre Bal. conſi. cccvj. iij. lib. ⁊ ccvj. iiij. lib.

LEX SECVNDA.

Hoc edicto.

Imperitia aſſeſſoris excuſat
magiſtratū, nō ipſum aſſeſſo-
rē. h. d. ¶ Oppo. ī. circa ſi. gl. inſti. đ oblig. q̄ ex quaſi
delic. in pͥn. ⁊ ī. de var. ⁊ extrao. co. l. vl. Sol. quātū ad
iſtud edictū, imperitia aſſeſſoris excuſat magiſtratū, nō quātū
ad actionē in factū ex quaſi maleficio. Tene menti, qꝛ pluries
vidi dari petitiōes ꝯ magiſtratus de imperitia aſſeſſoris tpe
ſyndicatus. Querit gl. quare in Poteſtate reqrit dolus, ⁊ nō
in aſſeſſore? Dic vt in gl. nam aſſeſſor aſſerit ſe Iuriſperitū, qđ
non cōtingit in magiſtratu.

LEX TERTIA.

a

Si quis iniquum.

[a] Hic incipit expo
nere verba edicti
b ſcđi capitis.[b] Quero quid ſi non apparet vtrum ad
poſtulationē vel non? Rñ. In dubio preſumitur ad
poſtulationem, vt extra de prebē. c. ſi motu ꝓprio, lib. vj. ⁊ dixi
* C. de pe. bo. ſubla. l. j. lib. x. *

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si qs iniquū. Circa diſtinctioneꝫ que hic ponitur
an motu ꝓprio, an ad petitionē alicuius cōcedat, vide qđ ī. alio
ꝓpoſito ſingulariter decidit Bar. ī l. tutor ſi petitꝰ. de tu. ⁊ cu
ra. dat. ab his. refert, ⁊ ſeqt Alex. ī l. iuſte poſſidet. de acq. poſ.
Itē iſtud de motu ꝓprio, limita vt ꝓcedat circa deciſoria, ſecꝰ
circa preparatoria, ⁊ ordinaria iudicij ſm Rom. ſing. ccclxxiiij.
inci. reg. alle. Bar. in l. ſi. C. de fruc. ⁊ lit. expē. Fely. ī c. ij. đ mut.
pet. vbi ponit etiā alias limitationes, an autē in dubio, ꝯceſſio
preſumat facta motu proprio, vide Bar. in l. j. C. de pet. bo. ſub.
lix. vide in materia Alex. ⁊ Modernos hic. Itē limita niſi eēt
cōceſſio geminata, qꝛ tunc preſumit motu ꝓprio conceſſa. Uiđ
Mod. in l. nec dānoſa. C. đ preci. impe. offer. ⁊ q̄ habes ad Bar.
in l. baliſta ī ad Treb. vide Pan. cōſ. lxxxij. inci. quāquā ijs du
bijs. dicētē ꝙ geminatio denotat omnimodā deliberationē, ita
faciēdi ⁊ volēdi. Itē ꝙ clauſula, motu ꝓprio, ⁊ ex certa ſciētia,
equiparant, vide in d. l. nec dānoſa. ꝑ Mod. vide ēt Io. de Da-
ma. in

ma.in c.j.de exceſ.ꝑl.Ant.de But.in c.j.extra de reſcri.Bal.ī c.
ſtuduiſti.de offi.dele.Ang.in §.ex his vero iubemus,in auth.
vt nulli iudic.vide Bal.notabil.loquētē ī c.cū ordinē.de reſcri.
in c.eam te.eo.tit.in c.ſi qñ.per Sali.in l.fin.ꝟ.ſi contra ius vel
vtil.pub.per Bar.in l.idem Vlpianus.de excuſ.tut.Crem.ſin.
cxxv.vide Fely.in c.nōnulli.in pꝛin.verſic.fallit.vj.de reſcrip.
vbi etiā dicit,ꝙ operatur idem ꝙ clauſula non obſt.ꝛ de plena
ria poteſtate ꝛ de certa ſcientia,iuncto verſi.pꝛecedenti.
b POMA.¶ Secūdi capitis.vide Alex.cōſ.xxv.in ij.dub.iij.vol.
* ¶ Adde ad hoc limitationem,quā idem Bart.ponit in auth.
quas actiones.in ij.q.C.de ſac.eccle.ꝛ ꝙ ibi ponunt docto.cir
ca hanc materiam.

§.Sed ꝛ ſi impetrauerit.

Op.qđ verbū impetrauerit debeat intelligi cū effectu.vt ꜱ.e.l.j.ī fi.Sol.intellige cū effe
ctu.ſ.iuris vt h,vel facti,vt dixi.ꜱ.e.l.j.ī ꝑn.Et dic vł facti ꝛ iu
ris vt h ꝑut dixi,vſus fuerit.Op.ꝺ l.q.falſaꝫ.ꝟ.ꝺ fal.So.vt ibi
ꝺlictū nō erat ꝯſummatū,h ſola īpetratio ſequuta ꝯceſſiōe,ita
ꝙ obtinuerit,delictū eſt ꝯſummatū.Et ita habes gl.expeditā.
1 ☞Mandans quando non videtur pꝛopꝛie facere.
2 Statutum puniens excipientem,ꝛ non pꝛobanteꝫ,vel declinā
tem iuriſdictionem iudicis,nō compꝛehendit,pꝛoducētem vel
declinantem per pꝛocuratoꝛem.
3 Mandato generali nō venit,vt pꝛocuratoꝛ poſſit facere domi
num incidere in penam.
4 Mandato generali non venit etiaꝫ id quod poteſt eſſe penale.
5 Impetrans pꝛo alio ius iniquum,ſi nō habuit mandatum,vel
ratihabitio non ſit ſecuta,tenetur hoc edicto.
6 Pꝛocuratoꝛ impetrās iniquum ius pꝛo domino,poteſt cōtra
dominum eodem iure vti.

a ## §.Si pꝛocuratoꝛ.

[a]Iſte eſt bon⁹.§.ꝛ. hoc intē
dit.Ex imperatione ꝑcura
toꝛis habētis ſpeciale mādatū,vł ratihatiōe ſequuta,coercet
dñs,ſecus ſi habeat gñale,vel ſi ſit ī rē ſuā,tūc coercet ꝑcura
toꝛ,tutoꝛ vero ſemper.h.d.vſqꝫ ad fi.ꝛ hic,exponit verbū.ſi qs.
¶ Op.extra gl.cū verba edicti ſint ſcripta in ꝑſonā.ſ.ſed ſi qs
impetrauerit:ergo nō coercet illū q impetrari fecerit,vt l.aut
q aliter.ī fi.ꝟ.qđ vi aut clam.Sol.Qñ mandat id,quod eſt deli
1 ctum,tunc pꝛocedit ꝯtriū.Rō,†qꝛ tunc mādatarius coacte nō
facit virtute mādati,cū mandatū rei turpis ſit nullū,vt inſti.
mād.§.illud quoqꝫ,cū cōcoꝛ.ſed facit virtute ſui arbitrij.Me
rito ille qui mādat,nō videt ꝑpꝛie facere.Et ſic verbis edicti nō
cōpꝛehenderetur,ſꝫ hic mandatur illud,quod cū eſt delictū ,vt
gl.dicit,ꝛ ſtatim dicā.Ergo ꝑcuratoꝛ coactus hoc facit virtu
te mandati quod ſuſcepit nō ex ſuo arbitrio.Et ſic ille qui mā
dat pꝛopꝛie facit,merito verbis edicti cōpꝛehēditur.Sicut q
ꝑiecerit vnū lapidē,cū lapis nō percutiat ex ſui virtute,ſꝫ vir
tute ꝑijcientis,pꝛoijciens ꝑpꝛie percutit,vt l.itē Mela.in ꝑnc.
ꝟ.ad l.Aql.Dixi ꝟ.de iniur.l.ſed ſi vnius.§.ſeru⁹ me⁹.ꝛ ibi ple
2 ne dixi,Et per hoc dico†quod ſtatutum,quod punit eū,q pꝛo
duxit exceptiones,ꝛ nō pꝛobat,vel punit eum,qui iuriſdictio
nem iudicis declinauit,habebit locum in eo qui pꝛoduxit exce
ptiones,vel declinat per pꝛocuratoꝛeꝫ,licet in perſonā loqua
tur.ſ.ſi quis pꝛoduxerit,vel ſi qs declinauerit.ꝛ ſi.cum act⁹ ꝑ
ducendi,vel declinandi,non ſit delictum.Ex hoc etiam ſume a
3 liud,†quod licet quedam ſint de ſe licita,ſi tamē ex eo ſit poſſi
bile inferri penam,non venit ex virtute generalis mādati,ſꝫ re
b quirit ſpeciale mandatum ,vt[b] hic,ꝛ ideo[c] quando per pꝛocura
c toꝛem pꝛoponūtur alique exceptiones,ex quibus pena infert,
ſi non pꝛobētur,niſi habeat ſpeciale mandatū ad hoc, pōt pe
tere ꝙ dominus appꝛobet,vel repꝛobet illā ꝑductionē ,aliter
non audiatur pꝛocuratoꝛ ſuper eis.Caſus eſt hic,ꝛ tene mēti.
ꝛ pꝛocuratoꝛ,vt l.j.de vi ꝛ vi.ar.Sol.ibi mādatuꝫ delictū.ꝛ ſic
ꝑcuratoꝛ parere nō debuit,hic vero nō fuit mandatū delictuꝫ,
Ita dicit gl.tene menti ad id qđ modo dixi ꜱ. ¶ Querit gl.qd
ſi pꝛocuratoꝛ habuit generale mādatum cum libera:Rñ.Idē
d qꝛ hoc nō venit ī generali mādato.Ita dicit gl.Ex quo[d] no.vt
4 modo dicebaꝫ in j.q †ꝙ ſicut illud,qđ eſt omnino pꝛohibitū,nō
venit in gñali mādato,ita illud qđ non eſt omnino ꝑhibitū vel
5 delictū,ſi pōt eſſe penale.Vide gl.¶ Quero,an tūc†cū nō ha
buit mādatū,nec ratihabitio eſt ſequuta,teneat ꝑcuratoꝛ īpe
trās:Gl.dicit ꝙ ſic,licet eñ īpe eodē pꝛiuilegio vti nō poſſet,
qꝛ alij īpetrauit,ſufficit tñ ꝙ obtinuerit,ꝛ ꝙ ali⁹ vti poſſit. Itē
qꝛ edictū ꜱ.eo.l.j.§.ſi quis apud,dicit,ꝙ ſi qs obtinuerit,ſꝫ īpe
obtinuit hic,nō dñs,ſed qñ hꝫ mandatū,obtinuit ipſe dñs,nō
e alius.Ita dicit gl.[e] Vide gl.ꝛ Bar.in l.ſi pr̄ filio.ꝟ.que in frau.
cre.¶ Querit gl.quare nō ꝑcuratoꝛ,ſicut tutoꝛ:Dic vt in gl.
6 ¶ Querit gl.†vtrū ꝑcuratoꝛ impetrās poſſet vti eodē ꝑuile
gio ꝯ.dominū: Gl.nō determinat.Rñ.qdā ꝙ non:qꝛ fuit par
ticeps criminis,vt l.quoniā liberi.C.de teſti.ꝯ l.aut ꝑtoꝛ.§.ſ.
ſi qs particeps.ꝟ.que in frau.credi.Alij cōtra,vt tenebat Ric.
Mal.qꝛ officiū ꝑcuratoꝛis nō dꝫ ſibi eſſe dānoſum,vt l.ſꝫ ſi qs
ex ſignatoꝛibus.ꝟ.queād.teſt.aper.Itē qñ ꝑcuratoꝛ facit,dñs
facere videtur ſm eum.Tu dic,imo dñs ꝑpꝛie facit,vt dixit ꜱ.
Idē tꝫ Jac.But.Nā dñs non pōt ſibi obijcere illam culpā ſeu
hanc exceptionē,arg.l.cū ī fundo.§.quid ſi mulier.ꝟ.de iu.do.ꝙ
ſatis placet.Foꝛte hoc nō eſſet verum.Nam ſm opi.gl.j.ꜱ.e.vt
habeat locū illud edictū,opoꝛtet ꝙ teneat de iure iſtud qđ īpe
trat,licet ſit iniquū.Sed ſi dñs non habet ratuꝫ,non tenet de
iure.Nam in perſona pꝛocuratoꝛis non:qꝛ ibi non eſt impetra
tū in ꝑſona dñi,etiā nō vꝫ,qꝛ non habuit ratuꝫ.Nec ob.ꝙ dñs
poſſit vti,qꝛ iam repꝛobauit non habēdo ratū,ꝛ ſic interim nō
valet de iure.Nec ob.ꝙ ꝺt gl.de tutoꝛe,qꝛ ſoꝛte ipſe tutoꝛ poſ
ſet vti abſqꝫ cōſenſu pupilli,ꝙ non eſſet in ꝑcuratoꝛe.¶ Que
ro,qd ſi ī impetratiōe tutoꝛis,peruenit cōmodū ad pupillū:
Reſpon.Eatenus tenebitur pupillus,quatenus ad eū perue
nit de commodo,vt in gl.ꝛ bene.

ADDITIONES.

a P.PAV.P.¶ Si pꝛocuratoꝛ.Ad iſtā reg.ꝙ in generali manda
to nō venit,vt aliquid faciat indebite,quamobꝛē poſſit dñs pe
tere penā,vide omnino in l.j.§.ſi pꝛocuratoꝛ.ꝟ.tit.j.de quo ibi
ſcripſi ad Bart.
b ¶ Speciale mādatū,Adde poſt Alex.ꝛ Jaſ.Bar.pulchꝛe,cō
ſil.xciiij.iij.lib.ꝛ cōſ.lxxxiij.iiij.lib.Jo.de ana.cōſi.xij.Rom.cōſi.
cxl.ꝛ inquātū ſubdūt pꝛefati Doc.ꝙ Pau.de Ca.dicit,ꝙ pꝛo
cur.vſurarij teneat ad vſuras reſtituendas:adde ꝙ Bal.cōſi.
ccv.iij.li.ꝺt qđ nō valet teſtamentum eius,qui exercuit vſuras
nomine alieno,niſi pꝛeſtita cautione.
c AND.BAR.¶ Et iō qñ per.Idem dicas ſm Bald.in ſyndico
vniuerſitatis.faciūt gl.optime.l.nō pōt dolo.ꝛ l.aliud.§.refer
tur.ꝟ.de reg.tur.Bar.in l.ſi ꝑcuratoꝛ.ꝟ.de cōdi.inde.Ange.in
cōſi.incip.cōſultationes mihi.Ang.de Peru.
d AND.BAR.¶ Ex quo.Et ſic facit ſm Bal.ꝙ habentib⁹ gene
rale arbitriū cōdēdi ſtatuta,nō poterūt cōdere ſtatuta ꝯ liber
tatē eccleſie,cum illa ſint penalia in auth.caſſa.C.de ſacroſanc.
eccle.quod eſt no.
e ☞Hec verba addita fuere,nec ī antiqs vol.habent. Ale.loſe.
1 ☞Impetrās ius iniquum,non tenetur hoc edicto,vltra quaꝫ
impetratio ſe extendit.

§.Hec pena.

Hic gñaliter dictū ponit,ꝛ nō eget ſum
mario.Opp.dicit hic,ꝙ alij vtunt eo
dē iure aduerſus impetrantē.Cōtra.C.res inter ali.acta.ꝑ to
tū.Sol.gl.intelligit,qñ fuit impetratū ius iniquū vniuerſa
liter ꝯ omnes,vt hic.Secus ſi ꝯ vnū tantum,vt in ꝯtrio. Qui
dā tñ fuerunt in ꝯtria opi.vt gl.tāgit hic,ꝛ ꜱ.e.l.j.circa pꝛin.ſi
ꝑ ver.aduerſario.Pꝛo iſtis facit C.de reſcin.vend.l.ratas.Sꝫ
opi.gl.eſt veriōꝛ per tex.huius l.ī pꝛin.ibi ceterū ſi ipſo nō po
ſtulāte,ꝛc.non eñ extēdit ſe pena hui⁹ edicti,niſi quatenus ex
tēdit poſtulatio impetrata,ꝛ ꝑ hoc ꜱ.e.l.j.ibi,aduerſario eius
poſtulāte,ꝛ hoc tenēt Jac.de Are.ꝛ oēs.Ad l.ratas.rñ.vt ibi
1 no.ꝑ Cy.¶ †Quero,qd ſi aliquis impetrauit ius iniquū,vſqꝫ
ad quātitatē cētū libꝛarum,an aliquis vtatur eodē iure cōtra
eū in maioꝛi quantitate: Videt ꝙ ſic,per hanc l.qꝛ etiā ille,con
tra quē nihil impetrauit,pōt vti eo iure ꝯ impetrātem. Ergo
multo magis ille,cōtra quē impetrauit,licet in maioꝛi quātita
te.Et hoc pꝛocedit qñ impetratio eſſet facta ſimpliciter nō ex
pꝛeſſa quātitate,licet impetrans nō teneret foꝛte niſi ad cētū.
Sed ſi in impetratione eſſet expꝛeſſa certa quātitas,tūc nō te
net vltra quā impetratio ſe extēdat,vt hac l.in pꝛin. Vide glo.
ſup verbo quādoqꝫ experit: Innuit eniꝫ ꙃ ex hoc edicto oꝛiat
actio ꝛ exceptio,qđ dicam ſtatim.ꝟ.ea.l.§.qđ autem.
1 ☞Fideiuſſoꝛi quando noceat delictum rei.
2 Pꝛincipalis pꝛius conuenitur quam fideiuſſoꝛ,ſi conueniri
poteſt.

a ## §.Si is pꝛo quo.

[a]Impetratio ꝑncipalis nocet
fideiuſſoꝛi non econtra.h.d.ꝛ
eſt ſubtilis §.¶ Oppon.de ꝑcib.impe.offe.l.quoties.Hui⁹ ti
moꝛe legūt qdā.ꙃ hic fuit impetratū ne aliqs vtat exceptione
dilatoꝛia.Hanc repꝛobat gl.ꝑ tex.qui dicit,mandati actionem
nō habetis poſtea ꝟ.ī gl.parua,ſup verbo,nō habetis,ſuſtinet,
vt dicamus,nō habebis mādati actionē.ſ.interim,qđ ſatis pōt
b ꝑcedere.Vide iſtā gl,Secūdo modo[b] pōt intelligi,ꙃ impetra
uit exceptionem peremptoꝛiam,ſi fuit dictū per pꝛincipem,nō
ob.lege quelibet poteſt eſſe bona,ꝛ vera.¶ Scđo op.ꝟ.de pac.
l.ſi.vbi pactū pꝛincipalis fideiuſſoꝛi exceptionē nō ꝑt tollere.
Hui⁹ timoꝛe ꝺt gl.intellige,ꙃ quo tꝑe fideiuſſit,impetrauerat
ius iniquū,vł impetrauit poſtea de volūtate fideiuſſoꝛis.Vide
gl.iſtā.Iſtā diſtinctionē vr̄ repꝛobare gl.ꝟ.pꝛi.§.ſꝫ ſuſtine eā
vt ibi dicā in j.op. ¶ Tertio op.de l.j.ꝟ.ꝺ alie.iud.mu.cau.fac.

Sol. fateor, ꝙ hic factũ vniꝰ noceat alteri, qꝛ hoc debuit, ⁊ potuit ab initio ꝓuideri. Dicit glo. ſic, mora rei nocet fideiuſſori, vt l. mora. ꝭ. de verb. obl. Iſtud aliquãtulũ vr̃ ꝯdicere ſuperioribus. Nã ſuperiꝰ dictũ eſt ꝙ factũ rei nõ nocet fideiuſſori, ſi nõ cõſenſit. Et ideo circa hoc dicas, ſi queris an pactũ rei noceat
1 fideiuſſori dic, vt l. ſi. ꝭ. de pac. Si q̃ris de † delicto rei. Aut q̃ris vtrũ noceat, ad inducẽdã obligationẽ cõtra fideiuſſorẽ, ⁊ dic ꝙ nõ nocet, vt ꝭ. de fideiuſ. l. ſi i pignore. Aut ad actionẽ iam natã augẽdaꝫ, vt aliquid addat, ⁊ dic vt l. j. de eo per quẽ fac. erit. ⁊ l. centũ Capue. ꝭ. de eo qꝺ cer. loc. Aut quãtum ad actionem conſeruandã, ⁊ tũc ſi quidem actio erat iam eliſa exceptione, nõ nocet fideiuſſori, ſi non conſentiat, vt hic, cuꝫ ſua gl. Si vero actio non erat exceptione eliſa, tũc ſine dubio nocet, vt l. mora rei. ꝭ. de ꝟb. ob. ⁊ l. ſi ſeruũ. §. nunc videamus. e. ti. Non ob. qꝺ potuit cogitare, quod potuit, qꝛ ſic in l. ſi. ꝭ. de pac. potuit cogitare qꝺ potuit fieri pactum de petendo, ⁊ tamen nõ nocet fideiuſſori vt ibi. Non ob. l. ſi quis domum. §. j. ꝭ. loc. qꝛ ibi põt euenire rationabiliter, ⁊ ſecundum naturam precedentis contractus, hic nõ poteſt euenire rationabiliter, ꝙ quis impetret ius iniquũ. Facit qꝺ no. Iac. de Bel. in l. ſi idem. §. j. ſ. ti. j. i gl. ſuper ver. adiudicari põt, ⁊c. Vel dic ad cõtrariũ, de l. j. ꝭ. de alie. iud. mut. cau. fact. quod hic fideiuſſor nũquã habuit exceptionem efficacẽ, vt no. ſ. i gl. pxi. ⁊ ſic factũ rei nõ nocet fideiuſſori. Extra gl. opp. ꝙ non poſſit conueniri fideiuſſor, niſi prius agatur cõtra principalẽ: vt l. iure noſtro. C. de fideiuſ. cũ aut. ibi poſita. Solu. illꝺ veruꝫ ſecundũ iura hodier. licet olim ſecus, vt d. l. iure noſtro.
2 Preterea hodie † debet intelligi, ꝙ prius cõueniatur principalis, ſi poteſt cõueniri, ſecus ſi conueniri nõ poteſt, vt l. Marcellus, ꝭ. de fideiuſ. ⁊ ibi ꝑ Dy. ⁊ ibi dixi. Et hoc probat̃ in hoc tex. in ij. parte vbi reꝰ hꝫ exceptionẽ, ⁊ nõ fideiuſſor, peruenit̃ enim ad fideiuſſorẽ, qꝛ certũ eſt reum cõueniri nõ poſſe Facit ꝭ. ſi cer. pet. l. ſi. de verb. obl. l. decem.

ADDITIONES.

a PO. MA. ¶ Si is pro quo. vide Ale. limitantẽ in l. niſi. §. ſi. quã legit cum l. ⁊ heredem. de pac. Mod. aliqd in l. ſi. ꝭ. ſi cer. pet.
b AND. BARB. ¶ Scꝺo modo. ⁊ ſic inſurgit ex hoc, qꝺ princeps põt auferre ius meũ, tex. eſt in l. item ſi verberatũ. §. j. ibi, limitibus. ꝭ. de rei ven. facit caſus ſin. in l. vẽditor. §. ſi conſtat. ꝭ. cõia predio. Bal. ⁊ Ang. hic qꝺ intellige cũ cauſa, ſecus ſine cauſa. l. totius. ꝭ. de pollicita. l. ſi priuatus. ꝭ. qui ⁊ a qb. l. Antiochẽſium. ⁊ ibi Bar. ꝭ. de priui. cre. l. nõ ambigit̃. ⁊ ibi dicam. ſ. de leg. l. bñ a Zenone. C. de quad. preſcr. Ang. i d. l. itẽ ſi verberatũ. §. j. An aũt ſufficiat dicere non ob. ali. l. vide ſin. limitationes Sal. i l. ſi. C. ſi contra ius vel vti. pub.

¶ Pro intellectu. l. ſi quis domum. §. j. ꝭ. loca.

§. Si filius. Impetratio filij non coercet patrẽ. h. d. No. ꝙ ꝑ filiũ nõ poteſt fieri deterior cõditio patris, impetrauit enim vt vſqꝫ ad decenniũ conueniri nõ poſſit. Sed opp. ⁊ videt̃ ꝙ factũ filij i ipſo ꝯctu, noceat patri, vt l. cõtra iuris. §. ſi. cũ l. ſe. de pac. Huius timore quidã diſtinguit hic, ſicut fuit diſtinctũ ſ. pxi. §. Aut filius impetrauit patre ſciẽte, aut nõ, vel aut filius impetrauit anteꝙ̃ eſſet ius q̃ſitũ patri. aut poſtea. Sꝫ gl. reprobat iſtã diſt. ſimpliciter ⁊ nihil alle. Vide eã. Quid dicemus? Dico ꝙ p̃cedens §. loquit̃ in reo, ⁊ fideiuſſore, hic autẽ i patre ⁊ filio. Ratio diuerſitatis eſt: qꝛ primo acqrit̃ per filiũ directo ex legis diſpoſitiõe nõ ex diſpoſitiõe filij. ar. l. Paulus. §. Paulus. ꝭ. de bo. lib. vel p̃cedẽs §. loquit̃ in exceptiõe q̃ facilius trãſit ꝙ̃ actio. vt l. etiã ſi in rẽ. ꝭ. de iureiur. ⁊ iõ trãſit cũ ſuo vitio, hic vero loquit̃ i actiõe, que nõ ita trãſit de facili, niſi ex ſpeciali legis diſpoſitiõe. Ad l. contra iuris. §. ſi. cũ l. ſeq. rñd. ꝙ ibi loqt̃ in his q̃ ꝑ filiũ ſiũt i ipſo contractu, ſed hec impetratio iuris iniqui, eſt totaliter ſeparata ab ipſo ꝯctu. Contra predicta opp. nam ſicut ſe habẽt reus, ⁊ fideiuſſor, ita ſe habẽt pater ⁊ filius, vt l. cũ filius. ꝭ. de ver. ob. Gl. ſol. notabi. ꝙ ibi loquitur qñ pater ex perſona filij cõuenit̃, hic qñ agit. Et hec gl. videt̃ tenere illã ſol. quã ſ. dedi in ſuperiori proximo cõtrario ad gl. precedentẽ. ſ. ꝙ ibi in exceptiõe, hic in actione. Vide eam, ⁊ tene mẽti iſtam determinationẽ. Et ita intelligo iſtum §. ⁊ dixi in d. l. cũ filius.

1 ☞ Pena ipſo iure impoſita a lege tranſit ad heredem.
2 Actio, ⁊ exceptio, ⁊ replicatio ex hoc edicto oritur.
3 Impetrans vt quilibet de ciuitate det mihi vnum groſſum, nõ potero cogi ego vt alij ſoluam groſſum.

a **§. Quod autem.** Pena huius edicti, trãſit ad heredẽa. h. d. Opp. priuilegiũ nõ trãſit ad heredẽ. l. i oĩbus. ꝭ. de reg. iur. ergo nec pena. Sol. Intellige hic fuiſſe actũ ꝙ trãſeat ad hr̃dẽ, vel ꝓuilegiuꝫ fuiſſe conceſſum in rẽ, ita ꝙ ad heredẽ tranſeat, ſm gl. ⁊ bene. ¶ Op. pnea nõ trãſit ad heredẽ, vt C. ex deli. defunc. l. j. ꝭ. de priua. deli.
1 l. j. Sol. † ⁊ hec eſt vera, ibi loqt̃ in pena impõẽda. Sꝫ hec pena eſt a lege ip̃o iure ip̃oſita, vnde ſicut ſi lata eſſet ſñia, teneret̃ heres, ita hic qñ pena ipſo iure infligitur, nec, expectata ſñia trãſit ad hr̃des. Facit. ꝭ. de publi. vec. ⁊ com. l. cõmiſſa. ⁊ hoc eſt verũ prout opponitur heredi ex ꝑſona defuncti, ſed prout opponit̃ ex perſona ſua tũc nõ obſt. ꝯrium, qꝛ heres punit̃ ex delicto ſuo, qꝛ priuilegiũ trãſit ad eũ, vt in p̃cedẽtibus dictũ eſt, ⁊ vbicunqꝫ hanc impetrationem appello delictũ, improprie loquor vt dixi ſ. ea. l. §. ſi ꝓcurator. ⁊ qꝺ ibi not. ꝑ gl. ¶ Vltimo gl. dicit vnũ verbũ hic. ſ. ꝙ nõ trãſit cõtra heredẽ, vt det̃ actio, ſed vt repellat̃ exceptione. Vide gl. ſic innuit iſta gl. ꝙ ex hoc edicto non oriat̃ actio ſed exceptio. ⁊ hoc vr̃ etiã de mẽte Io. q in arbore nõ facit mentionẽ de actiõe ex hoc edicto. nec Rof. in libel. ſuis, de actione iſta poſuit. In contrariũ facit gl. ſ. ea. l.
2 §. hec pena. ſuꝑ vſ. qñqꝫ experit̃. Dico, † ⁊ hoc tenẽt doc. ꝙ hoc edicto orit̃ actio, ⁊ exceptio, ⁊ ẽt replicatio. Et i actiõe ponit exẽplũ, impetraui ꝙ ex pacto nudo poſſum agere, certe aliꝰ ex pacto nudo poterit agere ꝯtra me ex hoc edicto. Vel impetraui ꝙ vẽditio, que erat iualida, valuerit, certe ita valebit ꝓ alia parte, ſicut ꝓ me, arg. ꝭ. de act. emp. l. bona fides. ⁊ ſi ex no. cau. ag. l. ij. ⁊ C. ſi aduer. tranſac. l. j. ⁊ ꝭ. de iureiur. l. ſi duo patroni. §. ſi qs iurauerit. ⁊ §. ſeq. Tamẽ iſto caſu, quo oritur actio ex hoc edicto, non dat̃ cõtra heredẽ, qꝛ executio, non eſt tũc facta ipſo iure ꝯtra heredẽ. Et, hoc videtur velle gl. hic poſita, qꝺ eſt no.
3 In exceptione, ⁊ replicatiõe exẽpla ſunt manifeſta. ¶ † Quero, pone ꝙ ego impetraui, ꝙ qlibet de ciuitate iſta, teneat̃ mihi dare vnũ groſſum, an quilibet poterit petere a me ex vigore huiꝰ edicti ſicut ego ab eis ex vigore huius ꝓuilegij? Doc. dicunt qꝺ non. Et iſtud edictũ debet intelligi, qñ ꝓuilegiũ etiam ſtante hoc edicto aliquid operat̃, alias ſecus, arg l. j. ad muni. ⁊ l. ſi qñ. ꝭ. de leg. j. ⁊ l. ſi fundum. ad l. fal. Sol. hoc nihil operatur, ſi quis vtatur eodẽ iure. ergo, ⁊c.

ADDITIO.

a ¶ Heredẽ. Adde poſt Iaſ. inquantũ ponit, qꝺ pena iuris reqrit ſententiã declaratoriã, lꝫ a pena iuris nõ poſſit appellari, qꝺ tñ a ſñia pena declaratoria poteſt appellari, ⁊ in illa ferẽda nõ requirit̃ citatio partis, vt no. explanat Lud. Ro. ſing. cccv. facit tex. in c. Romana. § ſin autem. de app. lib. vj.

§. Illud quoque. Pena huiꝰ edicti, porrigit̃ ad actionẽ que poſt ipetrationẽ q̃rit̃. h. d. Gl. intelligit, qñ impetrat̃ gñaliter. ita ꝙ impetratio porrigebat̃ ad futuros creditores. Sed qd ſi impetrauerit ſimpliciter? Doc. tenent, ꝙ tãtuꝫ ad preſentia videt̃ porrigi, vt l. ſi ita ſcripſiſſet. ꝭ. de leg. ij. ⁊ l. ſi ita. ꝭ. de aur. ⁊ argẽ. leg. Dic vt ibi. Pro hoc facit gl. l. omnium. ꝭ. de procur.

1 ☞ Obligationem naturalem actus iuris ciuilis non tollit.
Preſcriptio an tollat naturalem obligationem.

§. Ex hac cauſa. Hoc edictum naturalẽ obligationẽ ñ tollit, ergo ſoluti repetitionẽ nõ inducit. h. d. Et legit̃ duob. mod. Primo impetrãte, ne creditoribꝰ teneat̃. Nec per hoc ipſe impetrans nõ liberat̃. Vel intellige, ꝙ licet alij creditores poſſent vti eodẽ iure ꝯtra impetrantẽ, tñ nõ liberat̃ ab ea naturali obligatione, ⁊ ideo in vtroqꝫ caſu impediat̃ ſoluti repetitio. Nã Imperator põt tol
1 lere ius ciuile. Et ſic no. † ꝙ per actũ iuris ciuilis, nõ tollit̃ naturalis obligatio. Et ſic facit, ꝙ preſcriptione no tollit̃ naturalis obligatio. Quod dic vt plene dixi in l. ſi. ꝭ. rem ra. hab. ⁊ Cy. in l. cũ qs. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ not. ꝭ. de neg. geſt. l. at q natura. in prin.

LEX QVARTA.

a **Illud.** a Qui facit l. permittẽte, non incidit in hoc edictũ. h. d. ¶ No. ꝙ illud qꝺ licite factũ eſt, penã nõ meret̃. Iſtam l. inducit Guli. ad q qꝺ ſi impetraſti iudicẽ delegatũ ꝯtra me in cã fundi, poſſum te cõuenire corã eodẽ iudice in alia cauſa, vt in auth. ⁊ cõſequẽter. C. de ſen. ⁊ l. ſi idẽ. ſ. ti. proxi. Sed ſi tu vis me iterũ cõuenire coram eodem iudice, in alia cauſa, non potes, vt ꝭ. de iureiur. l. iuſiurandũ ad pecunias. §. ait pretor. verſi. ſed nec. ⁊ hec lex multũ bene facit ad q. que eſt bona ⁊ pulchra.

ADDITIO.

a ¶ Illud. Adde poſt Alex. ⁊ Iaſ. inquãtũ examinãt, an poſſuꝫ alicui dicere verba iniurioſa ad conſeruãdũ ius meum. Oldr. plene conſi. liij. Bal. conſi. xlv. iij. lib.

Si quis ius dicenti non obtemp. Rub. iij.

¶ Dictum eſt ſ. in genere ⁊ in ſpecie de iur. om. iud. Verũ, qꝛ qñqꝫ iudices peccant decernendo iniquũ ius, aliquãdo peccãt partes, ius iniquũ impetrando, iõ poſuit titulũ, qꝺ quiſqꝫ iur. Verum qꝛ quandoqꝫ peccant in nõ obediendo iudici, ideo po
* nit Rub. ſi quis ius dicen. non obtemp.*

Additio.